

AVALUACIÓ DIAGNÒSTICA D'ALTES CAPACITATS INTEL·LECTUALS

Document informatiu per a famílies

**Grup de Treball de Superdotació i Altes Capacitats (GTAC) del
Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (COPC)**

AVALUACIÓ DIAGNÒSTICA D'ALTES CAPACITATS INTEL·LECTUALS

Què entenem per altes capacitats intel·lectuals?

El concepte «altes capacitats intel·lectuals» engloba un conjunt de persones que presenten **característiques intel·lectuals i aptitudinals** quantitativa i qualitativament diferents a la major part de la població. Es tracta d'una categoria que permet designar aquells alumnes que, per diversos motius, necessiten una educació adaptada «per sobre» per tal de poder assolir el ple desenvolupament personal que el sistema educatiu pretén per tots els alumnes. Dins d'aquest ventall, es distingeixen diferents tipologies:

- **Superdotació**: es tracta d'aquells alumnes que destaquen per una **elevada capacitat intel·lectual en totes les àrees**, juntament amb una **creativitat** molt superior a la mitjana i, sovint, trets de personalitat com curiositat insaciable, ampli domini de coneixement general, facilitat d'adaptació i flexibilitat cognitiva.
- **Talents** (simples o complexos): es consideren persones talentoses aquelles que **destaquen en una o diverses àrees** del coneixement. Segons quantes i quines siguin aquestes àrees es pot distingir entre talents complexos o talents simples.

Conèixer aquestes tipologies aporta informació valuosa per orientar la intervenció amb cada persona. Cal tenir en compte que la tipologia d'altes capacitats serà més difícil de concretar en edats primerenques, quan la criatura encara es troba en ple procés de maduració cognitiva, per això hi ha autors que parlen de *precocitat* segons l'edat, però no hem d'oblidar mai que **la intervenció educativa sempre és necessària** (Llei 12/2009, de 10 de juliol) i que ha de ser la mateixa sigui quin sigui el nom que li posem.

Els alumnes amb altes capacitats poden presentar les mateixes dificultats que els seus companys, no necessàriament relacionades amb el seu potencial, tot i que algunes problemàtiques poden derivar d'una intervenció inadequada de la seva singularitat.

Per què cal fer una avaluació diagnòstica?

Com hem dit al principi, les altes capacitats intel·lectuals estan recollides a la llei d'educació i impliquen el reconeixement de que hi ha alumnes que necessiten una atenció educativa diferent per a poder desenvolupar-se completament com a persones degut al seu potencial especial, que no és només més ampli, sinó qualitativament diferent. Això comporta la identificació d'aquests alumnes, una avaluació de les seves necessitats específiques i la determinació de les mesures d'intervenció adients; es a dir, comporta una **avaluació diagnòstica que permeti actuar**.

Conèixer i entendre les seves diferències fa possible que puguem obrir les portes necessàries per **satisfer les necessitats personals i educatives** de cada persona, promovent no només el desenvolupament del seu talent sinó també el benestar global, que porti cadascú a sentir-se comprès, integrat i estimulat intel·lectualment.

Per això, convé tenir en compte que l'objectiu de l'avaluació diagnòstica de capacitats intel·lectuals no sol ser l'obtenció dels índex corresponents al potencial intel·lectual ni al rendiment cognitiu, sinó dur a terme una **interpretació** d'aquests que permeti portar a la pràctica personal, familiar i escolar les implicacions que els resultats tenen.

En resum, l'avaluació diagnòstica permet ampliar la informació sobre cada persona, per tal de **fer possible que el seu rendiment pugui reflectir tot el seu potencial**.

En què consisteix?

Amb l'objectiu de **comprendre el perfil de cada persona de forma global** i definint les altes capacitats des de una perspectiva multidimensional, convé que l'avaluació diagnòstica inclogui:

- Informació aportada per la **família**

(dades relatives a la història personal, familiar i escolar)

- Informació aportada i observada sobre l'**alumne**

(juntament amb l'estil de resposta a les tasques administrades) ·

Informació aportada pel **centre educatiu**

(a través d'entrevista presencial o telefònica d'informes acadèmics) ·

Avaluació psicomètrica de **capacitats intel·lectuals generals** (incloent proves lliures d'influència cultural)

- Avaluació psicomètrica d'**aptituds cognitives específiques** (rendiment) ·

Avaluació psicomètrica de **creativitat**

- Avaluació psicomètrica de **personalitat i adaptació**

· Avaluació psicomètrica d'altres àrees potencialment rellevants (atenció, memòria, lecto-escriptura, motricitat, etc.), en cas que es consideri necessari.

Quan s'ha completat la recollida d'informació, el professional elaborarà un informe d'avaluació diagnòstica en què constaran els **resultats** de les proves i la **interpretació** d'aquestes, juntament amb les **orientacions personals, familiars i educatives** que convé tenir en compte.

Quan cal?

Es recomana una valoració d'altres capacitats quan hi ha **sospites d'un desenvolupament intel·lectual superior**, a través d'**un o més** dels següents predictors:

- **Precocitat** en l'assoliment de fites evolutives (parlar, caminar...) ·

Facilitat per a l'adquisició de nous aprenentatges

- Habilitat per fer **deduccions** a partir del coneixement assolit · Capacitat

lògica i visoespacial (imaginar i manipular conceptes abstractes)

superior a l'esperable per l'edat cronològica

- Capacitat **verbal** (vocabulari i raonament) superior a l'esperable per l'edat cronològica
- **Curiositat i interès** per una àmplia varietat de temes
- **Hipersensibilitat emocional**
- **Hiper-reativitat sensorial** (sensibilitat extrema a tactes, olors, gustos, sorolls o estímuls visuals)
- Elevat sentit de la **justícia** i la **moralitat**

Qui pot dur-la a terme?

Psicòlegs, pedagogs i psicopedagogs acreditats (col·legiats).

En cas de constatar-se la necessitat de valorar aspectes clínics (per exemple, simptomatologia ansiosa o depressiva), l'avaluació l'hauran de fer psicòlegs clínics/sanitaris acreditats.

Què permet concloure?

La valoració diagnòstica permet determinar si, en el moment actual, es constata un **perfil d'elevada capacitat intel·lectual** i si s'ajusta a una de les tipologies precises d'aquest ventall. Els resultats de l'avaluació diagnòstica permetran evidenciar la **necessitat i tipus d'intervenció** que es consideri òptim per cada alumne:

- **Personal** (suport psicoterapèutic (individual o grupal): habilitats socials, suport i gestió emocional, promoció de l'autoestima, resolució de problemes, afrontament de pors i preocupacions...)
- **Familiar** (assessorament educatiu i suport psicoterapèutic) · **Escolar / acadèmic** (intervenció pedagògica i docent al centre educatiu)

Tot i que els resultats tenen la màxima fiabilitat en el moment de l'avaluació, l'estabilitat temporal dels resultats serà més baixa com menor sigui l'edat de l'alumne avaluat. Per aquesta raó es recomana fer un re-test cada aproximadament 1 any i mig, ja que permetrà redefinir les orientacions personals, familiars i acadèmiques i aplicar les modificacions necessàries per promoure l'adaptació de l'alumne a les situacions futures a nivell intel·lectual, social i emocional.

Per sol·licitar més informació sobre les altes capacitats intel·lectuals o per qualsevol dubte o consulta, poden posar-se en contacte amb professionals especialitzats a través del **Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (COPC)**.